

HANDSCHRIFT 72

Antwerpen, Ruusbroecgenootschap, Hs. 72.

Het open paradijs de godt-minnende zielen

Papier, 108 fol., 117 x 183 mm, 1780 (17 juli).

BOEKBLOK

Katernopbouw: 2 IV²³, V³³, 2 IV⁴⁹, V⁵⁹, 4 IV⁹¹, V-1¹⁰⁰, IV¹⁰⁸

Tussen de eerste en de tweede katern zitten twee kimmen die van eenzelfde dubbelblad afkomstig zijn. In het midden van de bovenmarge is er contemporaine paginering, soms geschreven tussen twee ronde haken. Tussen p. 194 en p. 195 ontbreekt het paginanummer. In plaats daarvan staat een bolletje, eventueel te interpreteren als nul. Op p. 195 staan zowel het bolletje als een paginanummer. Het papier van de inleidende katern van drie dubbelbladen en een dubbelblad waarvan de andere helft werd afgescheurd, dat niet bij het boekblok hoort, bevat een watermerk, gedeeltelijk duidelijk zichtbaar op het derde blad. Ook het achterste schutblad heeft een watermerk, bestaand uit drie krullige letters. In het boekblok zelf werd geen watermerk gevonden.

De bladspiegel (ca. 90 x 155 mm) wordt afgebakend aan de hand van een donker kader, gevormd door twee lijnen. De buitenste lijn is dikker dan de binnenste lijn. Het kader wordt soms ook nog extra versierd, vaak wanneer prenten in het kader zijn gekleefd, zoals op p. 28, p. 98, p. 128 en p. 213. Er komen geen custoden voor in het handschrift. Af en toe wordt wel (een deel van) het eerste woord van het volgende blad onderaan op de vorige pagina geschreven, bijvoorbeeld op p. 74 en 190. In loodstift zijn er restanten van liniëring.

SCHRIFT EN DECORATIE

In het handschrift komen verschillende handen voor, waarvan de meeste 18^e-eeuws zijn. Opgehoogde letters of lombarden komen niet voor in het handschrift. Wel worden bepaalde letters dikker, groter of in een andere lettersoort geschreven wanneer ze een nieuw onderdeel inleiden of aan het begin van een nieuwe alinea staan. In de gehele tekst is geen gebruik gemaakt van kleur, tenzij grijs voor de afbeeldingen. Randversiering komt af en toe voor, vooral in de vorm van een versierde accolade, bijvoorbeeld op p. 31. Regelvulling gebeurt vaak met behulp van kleinere afbeeldingen, zoals op p. 111.

Er zijn twee soorten afbeeldingen aanwezig in het handschrift. Een eerste soort zijn de pentekeningen. Vaak gaat het om bloemen, planten en kelkmotieven ter opvulling van de rest van de pagina of van een witte ruimte. Ook andere taferelen zijn aanwezig, zoals op p. 183 vissers en op p. 57 en p. 199 landschappen. De afbeeldingen zijn in zwarte inkt en een grijze kleur werd gebruikt voor inkleuring of schaduw effecten. Een tweede soort afbeeldingen zijn gravures die in het handschrift werden gekleefd, omgeven door een decoratieve rand. Er komen 18 gravures voor in het handschrift: p. 2 Jezus aan het kruis met een treurende Maria; p. 23 de Heilige Drie-eenheid met daaronder een scène met Sadrach, Mesach en Abednego; p. 28 de Pinksterscène, p. 34 bevestiging van Gods macht op aarde via de Paus; p. 48 het Heilig Sacrament met engelen; p. 58 Jezus bij het gebroken kruis; p. 68 Maria met engelen; p. 98 aanbidding van de hostie en het lam; p. 110 memento mori: kind op een graf; p. 120 Jezus met Anna en Maria; p. 136 de heilige Barbara; p. 144 Maria met een zwaard in haar borst, symbool van het lijden; p. 152 de heilige Joseph; p. 166 de heilige Dominicus; p. 192 Thomas van Aquino; p. 194 het kind Jezus; p. 200 tafereel met de heilige Hubertus; p. 213 de heilige Cecilia.

De codex bevat ook een titelblad. De titel staat geschreven in een versierde lijst van ca. 129 x 178 mm. Ook hier ontbreekt kleur. Alles is in zwart penwerk met grijs voor kleine inkleuringen en schaduw effecten.

BAND

De lederen band is donkerrood en heeft houten platten. Het voor- en achterplat (ca. 121 x 191 mm) zijn gedecoreerd met een dubbele gouden lijn aan de rand van de platten. Aan de binnenkant van dat kader wordt een nieuw kader gevormd door een terugkerende herhaling van een gouden krulmotiefje van ca. 14 mm. De rug telt vijf enkele ribben. Op de velden tussen

de ribben staat een horizontale rechthoek, gevormd door twee dubbele gouden lijnen, met daarin bloemen en krulmotieven. Het onderste veld wijkt van de andere motieven af. In het tweede veld is er geen decoratie, maar wel de tekst "het open paradijs" in gouden kapitalen op een zwarte achtergrond. De snede is verguld. De dek- en schutbladen zijn van papier.

GESCHIEDENIS

De gravures waarvan de herkomst te achterhalen zijn, zijn van Duitse makelij, meer bepaald van Klauber, een graveursfamilie uit de 18^e eeuw.

Het boekje is met grote waarschijnlijkheid voltooid op 17 juli 1780. Dat is te zien op de laatste pagina van de codex. Op p. 214 staat immers een slotgebed, omgeven door een eivormig kader, dat afsluit met "AMEN den 17 jullii". Boven het ronde kader staat "ANNO" geschreven waarna in de vier hoeken, tussen het ronde kader en het gebruikelijke kader dat de bladspiegel afbakt, telkens een cijfer uit het desbetreffende jaar (1780) staat geschreven.

LITERATUUR

[ontbreekt]

INHOUD

p. 3-22*	Gebeden onder de Heilige Misse
p. 23-28*	Litanien endegebeden op ider dagh van dewecke Sondaghs van de alderheiligste Drijvuldigheid
p. 29-34*	Litanie voor den maendagh tot den Heiligen geest
p. 35-40*	Litanie van den soeten Naem voor den dijnsdagh
p. 41-48*	Litanie van de Heilige Engelen voordien woensdag
p. 49-28*	Litanie van het Alderheiligste Sacrament
p. 59-68*	Litanie op het lijden ons heeren Jesu Christi voor den vrijdag
p. 69-76	Litanie voor den Saterdag van O.L. vrouwe van Loretten
p. 77-80	Gebedt om de heilige maget Maria tot patroonerse te verkiezen Oeffeningen voor Saterdag
p. 80-98	Gebeden geduerende het lof sondaeghs
p. 99-110	Gebeden ende litanien voor de tweede wecke voor den sondagh van alle heiligen
p. 111-120	Gebeden en litanie voor den maendag
p. 121-127*	Litanie en gebeden voor den dinsdag tot de heiligen Joachim ende Anna
p. 128-136*	Litanie en gebeden voor den woensdag tot den Heiligen Rochus
p. 137-144*	Litanie ende gebeden tot de Heilige Barbara voor den donderdag
p. 144-152*	Litanie ende gebeden voor den vrijdag
p. 152-166*	Litanie en gebeden tot den heiligen Joseph voor den saterdag
p. 167- 173	Litanie en gebeden tot den heilige vader ende patriarch Domincus (instelder der praedickheeren order)
p. 174-201	Gebeden voor elcken feestdag der heiligen van het horarium der praedickheeren
p. 202-214	Verscheijde korte gebeden dienstig om sig te berijden tot de heilige communie

De onderdelen vergezeld met een asterisk (*) worden in de tekst voorafgegaan door een gravure. In dit overzicht wordt de tekst als startpunt van een onderdeel genomen en dus niet de gravure. De bijhorende afbeelding is daardoor te vinden op de laatste pagina van het vorige onderdeel. Vaak zijn er ook gravures aanwezig voor de niet aangeduide onderdelen. Hierbij horen ze echter niet altijd inhoudelijk samen, maar dienen vaak als aanduiding van een nieuw onderdeel. Ten slotte zijn ook gravures midden in de tekst mogelijk.

